

Siðanefnd Bláðamannafélags Íslands

Mál nr. 1/2020-2021

Kærandi: Anita Rut Beck Harðardóttir.

Kærðu: Kristín Ólafsdóttir og Nadine Guðrún Yaghi.

Kæruefni: Frétt með mynd af nafngreindum lögregluþjóni á vefmiðlinum visir.is 21. október 2020.

Málsmeðferð:

Málið var kært til Siðanefndar með bréfi 29. október 2020 með bréfi fyrir hönd kæranda frá Kristjáni B. Thorlacius hrl. Leitað var andsvara kærðu og bærust þau með bréfi dags. 16. nóvember frá Páli Ásgrímssyni lögmanni fyrir hönd kærðu. Málið var tekið fyrir á fundum Siðanefndar 10. nóvember, 24. nóvember og 15. desember.

Málavextir:

Kærð er umfjöllun á vefnum visir.is 21. október undir fyrirsögninni: *Umdeildir fánar á búningi lögregluþjóns vekja reiði* og birt mynd af kæranda, lögregluþjóni við störf, og hún nafngreind í fréttinni. Myndin hafði birst með frétt á mbl.is þann sama dag um alls óskylt mál. Sjást þrjár fánar á vestri lögregluþjónsins undir lögreglubúningi. Í fréttinni á visir.is segir að ekki sé hægt að fullyrða hvaða fána sé um að ræða eða hver merking þeirra sé en tekið fram að á samfélagsmiðlum hafi margir bent á einn fánann sem gæti verið svokölluð „Thin blue line“ sem tákni samstöðu lögreglumanna. Þá segir um annan fána á búningnum, sem þekktur sé undir nafninu Vínlandsfáni, að hvítir öfgahópar og nýnasistar hafi síðustu ár tekið fánann upp. Haft er eftir lögregluþjóninum í fréttinni að fánarnir séu svokallaðir „patchar“, bætur, sem festar eru á undirvesti lögreglumanna með frönskum rennilás. Skiptist lögreglumenn gjarnan á slíkum bótum og aðeins til skemmtunar. „Anita kveðst ekki vita hvaða merkingu fánarnir hafi og segist aldrei myndu bera slíka fána ef hún vissi af neikvæðri merkingu þeim tengdum,” segir í fréttinni.

Í kæru kemur fram að kærðu hafi haft samband við kæranda sem hafi í því samtali sérstaklega áréttað að samtalið skyldi ekki tekið upp og taldi sig með því hafa komið því skýrt á framfæri að ekki yrði neitt eftir sér haft í fjölmiðlum um málið, hvað þá undir nafni. Taldi kærandi sig vera að tjá sig óformlega og að ummælin yrðu ekki birt með fréttinni. „Þá gerði hún alls ekki ráð fyrir að nafn hennar myndi birtast með fréttinni, enda löng hefð fyrir því að fjölmiðlar birti ekki nöfn lögreglumanna sem eru myndaðir við lögreglustörf, öryggis þeirra vegna og til verndar persónulífi þeirra. Lögð er áhersla á að engir sérstakir almanna hagsmunir né heldur atriði sem varða almannaheill voru til staðar í málinu, sem réttlætt gætu nafn og myndbirtingu í umræddu tilfelli,” segir í bréfi lögmanns fyrir hönd kæranda.

Þá kemur fram í kærinni að eftir að umrædd frétt með nafni kæranda hafi birst hafi nafnið einnig birst í öðrum fjölmiðlum og í framhaldinu hafi kærandi þurft að þola persónulegar árásir í athugasemdakerfum Vísis, í öðrum fjölmiðlum og á samfélagsmiðlum og kallaður rasisti og nýnasisti og fleiri miður fallettum nöfnum. Tilgangslaust hafi verið að óska eftir að nafnbirtingin væri dregin til baka þar sem skaðinn hafi þegar verið skeður. Telur kærandi að umræddir blaðamenn hafi brotið gegn 3. gr. siðareglna

Blaðamannafélags Íslands enda ekki sýnt fyllstu tillitssemi í málinu og valdið kæranda óþarfa sársauka og vanvirðu.

Í svari lögmannsins fyrir hönd kærðu segir að grundvallarágreiðingur sé um málsatvik. Því er hafnað að kærandi hafi ekki viljað að samtalið yrði tekið upp og hefði komið því skýrt á framfæri að ekki yrði neitt haft eftir sér um málið. Því er einnig hafnað að kærandi hafi verið að tjá sig óformlega og hefði mátt draga þá ályktun að ekki yrði haft eftir henni. „Þess utan ræður engum úrslitum að nafn kæranda hafi komið fram í fréttinni, enda höfðu þegar birst af henni myndir í öðrum fjölmiðlum þar sem hún var vel persónugreinanleg. Í litlu samfélagi þarf ekki nafnbirtingu til að persónugreina einstaklinga. Nafnbirtingin ein og sér hefur því í öllu falli ekkert vægi í málinu,“ segir í svari lögmannsins.

Bent er á að kærandi hafi skömmu síðar farið í annað viðtal við annan blaðamann vefmiðilsins og þar hafi kærandi ekki komið neinum athugasemdum á framfæri vegna nafnbirtingarinnar. Kærandi hafi ekki á nokkru stigi málsins óskað nafnleyndar og verði þvert á móti að telja að með því að fara ítrekað í viðtöl hafi kærandi veitt leyfi sitt fyrir nafnbirtingunni og sjónarmiðum kæranda um hið gagnstæða mótmælt sem röngum. Kærðu telja einnig að lögreglumenn séu ekki hafnir yfir gagnrýni á framgöngu þeirra í starfi og að réttur fjölmiðla til að miðla fréttæfni þar sem fram komi að lögregluþjónn beri merki sem kenna megi við nýnásisma og annars konar hatursorðræðu sé varinn samkvæmt stjórnarskrá.

Kærðu telja sig hafa sýnt fyllstu tillitssemi í vandasömu máli, ekki fáist séð að kærandi falli undir 3. gr. siðareglanna um að eiga um sárt að binda og þaðan af síður hafi kæranda verið valdið óþarfa sársauka eða vanvirðu. Kærðu hafna því að hafa brotið 3. gr. siðareglna og kefjast þess að Siðanefnd úrskurði að ekki sé um brot að ræða.

Umfjöllun:

Við yfirferð Siðanefndar á málinu kemur skýrt fram að ágreiðingur er milli kæranda og kærðu um hvernig málsaðilar lýsa samtölum sínum í aðdraganda birtingar fréttarinnar. Stendur þar orð gegn orði um hvort kærandi hafi verið í viðtali til birtingar og þá undir nafni eða ekki.

Hin kærða frétt snýst að miklu leyti um fána á búningi lögregluþjóns og hvaða skírskotun merking þeirra gæti haft og greint er frá umfjöllun og gagnrýni á samfélagsmiðlum varðandi þær eftir að mynd af lögregluþjóninum birtist á mbl.is. Vísað er í að reiði hafi brotist út á samfélagsmiðlum vegna myndarinnar sem sýni lögregluþjón bera fána á búningi sínum sem sagðir eru umdeildir. Ekki er í fréttinni tekin afstaða til þess hvaða þýðingu umrædd merki hafa en nefnd dæmi um mögulegar skírskotanir merkinganna.

Einnig er rætt við yfirlögregluþjón hjá embætti lögreglunnar á höfuðborgarsvæðinu sem segir að lögreglumenn eigi ekki að bera nein merki sem ekki eru viðurkennd á lögregluþjóni og það hafi verið ítrekað við starfsfólk embættisins.

Fram kemur einnig í fréttinni að lögregluþjónninn á umræddri mynd segist ekki hafa vitað af mögulegri neikvæðri merkingu fánanna og telji um ósanngjarna gagnrýni að ræða og telur Siðanefnd að sjónarmið lögregluþjónsins hafi þannig komist til skila.

Siðanefnd telur að lögreglumenn verði að sæta því að fjallað sé um störf þeirra og í þessu tilviki merkingar á búningi lögregluþjóns sem ekki séu viðurkenndur hluti lögregluþjóns.

Siðanefnd telur að í fréttinni hafi kærðu lýst sjónarmiðum viðkomandi aðila og dregið fram ýmsar hliðar málsins og telur kærðu ekki hafa brotið gegn 3. gr. siðareglna Blaðamannafélags Íslands.

Úrskurður:

Kærðu, Kristín Ólafsdóttir og Nadine Guðrún Yaghi, brutu ekki siðareglur í máli þessu.

Reykjavík, 15. desember 2020.

Ásgeir Þór Árnason

Hjörtur Gíslason

Björn Vignir Sigurpálsson

Jóhannes Tómasson

Friðrik Þór Guðmundsson